

Oppsummering av biennaleseminaret 22. januar 2010

Av Solfrid Otterholm

27.01.10

<http://biennaleforum.no>

Fredag 22. januar inviterte Bergen kommune aktører i det lokale kunstlivet, og kulturpolitikere på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå, til et heldags biennaleseminar på Grand Hotell Terminus. Første del av seminaret besto blant annet av en kunstfaglig diskusjon med representanter fra de lokale fagmiljøene. I andre del ble planene om en Bergensbiennale satt i et kulturpolitisk perspektiv.

Del 1: Kunstfaglig debatt

Etter at byrådsleder Monica Mæland hadde ønsket velkommen holdt Solveig Øvstebø, Bergen Kunsthalls intendant, en presentasjon med fokus på erfaringer og konklusjoner i forbindelse med Bergen Biennial Conference 2009. Evelyn Holm, rådgiver Byrådsavdeling for kultur, kirke og idrett, presenterte deretter et forslag til organisasjon, format, innhold og videre arbeid i forbindelse med opprettelsen av en biennale i Bergen. Et av hovedmomentene var at en eventuell biennale skal ha en lokal forankring gjennom en helårig lokal plassert administrasjon. Samtidig skal det være internasjonal medvirkning gjennom styre og råd. Deretter holdt Bergen Ateliergruppe ved Kirsti Hoegee og Malin Lennström-Örtwall en presentasjon av en biennaleworkshop de hadde i desember. De presenterte også et biennalemanifest.

Panelet i den kunstfaglige diskusjonen besto av Frode Sandvik (Bergen Kunstmuseum), Morten Kvamme (Bergen Kunsthall), Karolin Tampere (Kuratorgruppen Rakett), Annette Kierulf (Kunstjournalen B-Post), Sissel Lillebostad (KhiB, Skapende Kuratorpraksis), Bergen Ateliergruppe, BKFH (leder Adriana Alves), KhiB (Aashild Grana), Jørgen Lund (dr.art / kunsthistoriker), Malin Barth (Galleri 3,14) og Anne Szefer Karlsen (HKS og Ctrl+Z Publishing).

Det var bred enighet i panelet om et ja til en Bergensbiennale. Forutsetningen for denne enigheten var politikernes løfte om at den nåværende finansielle støtten til Bergens øvrige kunstmiljø ikke skal reduseres ved opprettelsen av en biennale. Representantene i panelet påpekte også klart og tydelig at det lokale kunstmiljøet vil bidra med sin kompetanse om biennalen blir en realitet. Samtidig ble det uttrykt en bekymring for at en stor biennale ville belaste lokale institusjoner og grupper, og at det derfor er nødvendig at en biennale må opprettes som en egen organisasjon. For å unngå å slite ut det lokale kunstmiljøet kan det vært aktuelt å arrangere en triennale i stedet for en biennale. Det var også viktig å få frem at dette ikke bare må være et lokalt, men et nasjonalt prosjekt med en egen post på statsbudsjettet.

Panelet pekte også på noen risikomomenter som kunne oppstå. Enkelte uttrykte en frykt for at en eventuell biennale i ettertid ville bli definert som en fiasko. Reaksjonene på dette var at om man ikke våger så vinner man heller ingen ting. Man må være villig til å satse, og tenke kreativt for å gjøre biennalen til en suksess. Det forutsetter selvfølgelig et grundig forarbeid for å gi en biennale de aller beste forutsetningene som er mulig. Biennalen bør ikke bli en lekeplass for internasjonale hotshots som lager sirkus, og deretter drar igjen uten å legge igjen kunnskapen de har opparbeidet seg. Residensprogrammer kan alternativt være et godt utgangspunkt for internasjonal utveksling av kunnskap som vil komme byen til gode.

Når det kom til spørsmålet om en biennalens profil var det flere alternative forslag. De fleste var enige om at kunsten må stå i fokus og være utgangspunktet for en biennale. Det ble også foreslått at biennalen kunne ta form som en konferanse, som en videreføring av det som ble gjort under Bergen Biennial Conference 2009. Enda et forslag var at man kan snu på den tradisjonelle måten å arrangere biennaler på, hvor hovedtendensen har vært at de teoretiske diskusjonene kun er et tillegg til utstillingene ved en biennale. Som et alternativ ble det forespeilet en biennale med det diskursive elementet i kjernen, og kunstprosjekter og utstillinger som kommer i tillegg til dette. De fleste ga likevel uttrykk for at kunsten måtte ha en sentral rolle i en biennale.

Det ble også stilt spørsmål ved hvilket publikum biennalen skulle rette seg mot. Det generelle publikum eller det lokale kunstmiljøet? Begge deler? Flere? Dette aspektet må også være med i planleggingen av en biennaleprofil. Årstiden biennalen skal arrangeres i er også av betydning for resultatet. Det er eksempelvis viktig at studentene er til stede i byen da disse er aktive deltagere i det bergenske kunstlivet.

Del 2: Politiske forutsetninger

Del to ble innledet ved at byrådsleder Monica Mæland gav svar på noen av spørsmålene som ble stilt i seminarets første halvdel. For henne var det åpenbart at en Bergensbiennale må være en selvstendig organisasjon, og at det skal være en institusjon som representerer et mangfold. Politikernes jobb er å sørge for finansiell støtte. Fagfolkene må gjøre resten av jobben. Etter dette tydeliggjorde hun at hvis man ikke klarer å få finansiert prosjektet kan det heller ikke bli noe av. Hun gav uttrykk for at kunsten er sentral i en biennale, men at den ikke nødvendigvis trenger å være til stede gjennom estetiske objekter. Mæland påpekte nødvendigheten av samarbeid med nasjonale myndigheter, og viktigheten av lokal forankring og internasjonal relevans. Hun sa også at opprettelsen av en biennale i Bergen ikke skulle gå ut over støtten til det lokale kunstlivet i noen vesentlig grad. Etter Mæland gav nestleder i Komité for kultur, kirke og idrett, Hans-Carl Tveit, en presentasjon der han forespeilte Bergen som en mulig biennalearena.

I dagens andre paneldebatt, hvor de økonomiske forutsetningene for en eventuell biennale ble diskutert, deltok Hans Carl Tveit (nestleder i Komité for kultur, kirke og idrett) Gina Barstad (Stortingsrepresentant), Berit W. Eldøy (nestleder for Kultur- og resursutvalget. Hordaland Fylkeskommune), Ole Jacob Bull (leder Norsk Kulturråd) og Solveig Øvstebø (intendant Bergen Kunsthall). Moderator Petter Snare innledet debatten ved å påpeke vanskeligheten ved å arrangere en biennale som både skal være lokal og internasjonal, og at for å klare dette *må* man ha høye ambisjoner og man *må* være best. Han stilte også spørsmålet: Hva er egentlig en suksess? Er det et høyt besøkstall på grunn av 40 innbussede barnehagebarn eller vil man ha internasjonal anerkjennelse hos et smalt publikum?

Ole Jacob Bull sto for et av de mest konkrete innleggene i debatten. Han ga tydelig uttrykk for kriteriene som må ligge til grunn for at prosjektet skal kunne motta støtte fra Kulturrådet. Bull sa at hovedpoenget med en biennale er at den produserer fornuftig tenkning rundt samtidskunsten. Gjennom å arrangere en triennale i stedet for en biennale gis det rom for denne prosessen. Han påpekte også at Bergen har de beste forutsetningene, av de nordiske byene, for å kunne arrangere en vellykket biennale. Biennalen bør også føre med seg residensprogrammer, og nyttegjøre seg av det tverrfaglige miljøet som allerede eksisterer i Bergen. Bull postulerte, på kulturfaglig grunnlag, at en profesjonelt gjennomført biennale, noe som eksempelvis bør innebære honorarer til alle deltagende kunstnere, bør ha et budsjett på

rundt 40 mill. En godt gjennomarbeidet søknad, som kommer i god tid, med et kunstfaglig godt innhold og kontinuerlig og synlig kunstfaglig aktivitet også i årene mellom de større arrangementene, vil kunne vurderes til et tilskudd på 1 mill. pr. år over en 5-årsperiode. I tillegg vil en kunne søke midler til arenautvikling og forprosjekt. Biennalen som sådan må finansieres gjennom statsbudsjettet, på fylkeskommunalt og kommunalt nivå samt med hjelp fra privat næringsliv.

I den videre debatten uttrykte Berit W. Eldøy at fylket og kommunen må samarbeide om dette prosjektet og at fylket allerede hadde satt av en post i budsjettet for en biennale i Bergen. I 2009 og 2010 er tilskuddsbeløpet på kr. 200 000. Gina Barstad sa at Bergenspolitikkerne virkelig måtte samarbeide og vise et engasjement i stortinget for å realisere kommunens ønsker om en biennale i Bergen. Hun lovt å jobbe for en biennale når planene ble mer konkrete.

Både fra kulturpolitisk og kunstfaglig side ble det konkludert med at det er sterk vilje til og gode forutsetninger for en biennale i Bergen. Monica Mæland forsikret til slutt om at kommunen vil fortsette arbeidet. I første omgang vil hun be om et nytt møte med kulturministeren for å få Bergensbiennalen på statsbudsjettet. I statsbudsjettet for 2010 har biennaleplanene fått gode ord, men gode ord er ikke nok. Her må konkrete bevilgninger på banen.